

СОДЕРЖАНИЕ

ОТ РЕДАКЦИИ

Родина армянского христианина	5
-------------------------------------	---

ПАТРИАРШИЕ ЭНЦИКЛИКИ И ГРАМОТЫ БЛАГОСЛОВЕНИЯ

СЛОВО ЕГО СВЯТЕЙШЕСТВА ГАРЕГИНА ВТОРОГО, ВЕРХОВНОГО ПАТРИАРХА И КАТОЛИКОСА ВСЕХ АРМЯН, ПО СЛУЧАЮ БЛАГОСЛОВЕНИЯ ВЫПУСКНИКОВ ВОЕННЫХ УЧИЛИЩ РА	9
СЛОВО ЕГО СВЯТЕЙШЕСТВА ГАРЕГИНА ВТОРОГО, ВЕРХОВНОГО ПАТРИАРХА И КАТОЛИКОСА ВСЕХ АРМЯН, В СВЯЗИ С ОТКРЫТИЕМ НОВОГО УЧЕБНОГО ГОДА В ДУХОВНОЙ АКАДЕМИИ «ГЕВОРГЯН»	12
СЛОВО ЕГО СВЯТЕЙШЕСТВА ГАРЕГИНА ВТОРОГО, ВЕРХОВНОГО ПАТРИАРХА И КАТОЛИКОСА ВСЕХ АРМЯН, НАПРАВЛЕННОЕ УЧАСТНИКАМ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ В ЧЕСТЬ 300-ЛЕТИЯ РОССИЙСКОЙ И НОВО-НАХИЧЕВАНСКОЙ ЕПАРХИИ ААЦ	14
СЛОВО ЕГО СВЯТЕЙШЕСТВА ГАРЕГИНА ВТОРОГО, ВЕРХОВНОГО ПАТРИАРХА И КАТОЛИКОСА ВСЕХ АРМЯН, ПО СЛУЧАЮ ПРЕЗЕНТАЦИИ ДОКУМЕНТОВ И АРХИВНЫХ МАТЕРИАЛОВ КАТОЛИКОСА ВЕЛИКОГО ДОМА КИЛИКИЙСКОГО ГАРЕГИНА ПЕРВОГО ОВСЕПЯНА	16
СЛОВО ЕГО СВЯТЕЙШЕСТВА ГАРЕГИНА ВТОРОГО, ВЕРХОВНОГО ПАТРИАРХА И КАТОЛИКОСА ВСЕХ АРМЯН, ПО СЛУЧАЮ ОТКРЫТИЯ ДУХОВНО- ПРОСВЕТИТЕЛЬСКОГО ЦЕНТРА «ШКОЛА МАСТЕРОВ»	19
СЛОВО БЛАГОСЛОВЕНИЯ ЕГО СВЯТЕЙШЕСТВА ГАРЕГИНА ВТОРОГО, ВЕРХОВНОГО ПАТРИАРХА И КАТОЛИКОСА ВСЕХ АРМЯН, В СВЯЗИ С ПРЕЗЕНТАЦИЕЙ ЛИТУРГИИ ЕКМАЛЯНА И ЧАСОСЛОВА	22

ПРОПОВЕДИ

Проповедь ЕПИСКОПА ТАТЕВА АКОПЯНА , произнесенная в Кафедральном Соборе Святого Эчмиадзина во время праздника Вознесения Честного и Животворящего Креста	24
Проповедь ЕПИСКОПА АРШАКА ХАЧАТРЯНА , произнесенная в Кафедральном Соборе Србоц Акопянц (Свв. Иаковов) в связи с праздником Вознесения Честного и Животворящего Креста	28

ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

ТИГРАН АЛЕКСАНИЯН – Изучение средневековых памятников на территории Хаченского княжества	32
ЛИАНА АВETИСЯН, КАРЕН ОВАННИСЯН – Написанное в Новой Джульфе новоявленное Евангелие	47
ВАРДИТЕР ГРИГОРЯН – Формирование центральной власти епархии Армянской Церкви в Грузии и Имеретии в 30-90-ые годы XIX века	59
СИРАНУШ АРАКЕЛЯН – Армянский церковный роман «Монос»	70

СООБЩЕНИЯ

ДИАННА МИРИДЖАНИЯН – Средневековые даильни в Арагацотнской провинции ...	86
ЭДУАРД ОВАННИСЯН – Армянские мелики Карабаха в Грузии согласно документам археологической комиссии Кавказа	94
ГЕВОРГ КЕСОЯН, ЕВГИНЕ МУРАДЯН – Деятельность школы Джалалоглу от основания до Первой мировой войны	103
ОВАНЕС ОГАНЯН - Археологические находки предметов в старом Арташате	112

РЕЦЕНЗИИ И БИБЛИОГРАФИЯ

ОЛЯ НУРИДЖАНИЯН – Комитас и армянская средневековая музыкальная культура	119
ДАВИД КАЗАРЯН – Частная коллекция кружевных ладанок Карик и Варвары Пасмачянов	124

CONTENTS

EDITORIAL

MOTHERLAND OF ARMENIAN CHRISTIANS	5
---	---

PONTIFICAL ENCYCLICALS AND LETETRS OF BLESSING

MESSAGE OF HIS HOLINESS KAREKIN II , CATHOLICOS OF ALL ARMENIANS, DURING THE BLESSING CEREMONY OF THE GRADUATES OF MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF ARMENIA	9
MESSAGE OF HIS HOLINESS KAREKIN II , CATHOLICOS OF ALL ARMENIANS, ON THE OCCASION OF THE INAUGURATION OF THE NEW ACADEMIC YEAR OF GEVORKIAN THEOLOGICAL SEMINARY	12
MESSAGE OF BLESSING OF HIS HOLINESS KAREKIN II , CATHOLICOS OF ALL ARMENIANS, TO THE PARTICIPANTS OF THE CONFERENCE DEDICATED TO THE 300TH ANNIVERSARY OF THE ESTABLISHMENT OF THE ARMENIAN DIOCESE OF RUSSIA AND NEW NAKHIJEVAN	14
MESSAGE OF HIS HOLINESS KAREKIN II , CATHOLICOS OF ALL ARMENIANS, ON THE OCCASION OF THE PRESENTATION OF THE DIGEST OF DOCUMENTS AND ARCHIVE MATERIALS OF KAREKIN I HOVSEPIAN, CATHOLICOS OF THE GREAT HOUSE OF CILICIA	16
MESSAGE OF HIS HOLINESS KAREKIN II , CATHOLICOS OF ALL ARMENIANS, ON THE OCCASION OF THE INAUGURATION OF “VARPETATS DPROTS” (MASTERS’ SCHOOL) YOUTH CENTER	19
MESSAGE OF BLESSING OF HIS HOLINESS KAREKIN II , CATHOLICOS OF ALL ARMENIANS, ON THE OCCASION OF THE PRESENTATION OF REPUBLICATIONS OF THE “DIVINE LITURGY” BY YEKMALYAN AND “BOOK OF HOURS	22

SERMONS

Sermon delivered by HIS GRACE BISHOP DATEV HAKOBIAN during the Divine Liturgy celebrated at the Cathedral of Holy Etchmiadzin on the occasion of the feast of the Exaltation of the Holy Cross	24
Sermon delivered by HIS GRACE BISHOP ARSHAK KHACHATRYAN during the Divine Liturgy celebrated at the Cathedral of St. James in Jerusalem on the occasion of the feast of the Exaltation of the Holy Cross	28

HISTORICAL-PHILOLOGICAL STUDIES

TIGRAN ALEKSANYAN – Study of medieval monuments in the principdom of Khachen	32
LIANA AVETISYAN, KAREN HOVHANNISYAN – The newly discovered Gospel written in New Julfa	47
VARDITER GRIGORYAN – The process of formation of the centralized authority of the Armenian Diocese of Georgia and Imereti from the 1830s to the 1890s	59
SIRANUYSH ARAKELYAN – Armenian ecclesiastical novel entitled “Mokos”	70

ESSAYS

DIANA MIRIJANYAN – Medieval winepresses of Aragatsotn region	86
EDWARD HOVHANNISYAN – Armenian meliks of Karabakh in Georgia according to the documents of the Caucasian Archeographical Commission	94
GEVORG KESOYAN, EVGINE MURADYAN – Activity of Jalalogli school from its establishment up to the World War I	103
HOVHANNES OHANYAN – Newly discovered archaeological objects from old Artashat	112

LITERARY REVIEW

OLYA NURIJANYAN – Komitas and the Armenian medieval musical culture	119
DAVID GHAZARYAN – Private collection of ribbon charms by Karik and Varvara Pasmajian	124

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հայ քրիստոնյայի հայրենիքը 5

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿՆԵՐ. ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԳՐԵՐ

- Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ** պատգամը ՀՀ
նազմական կրթօջախների շրջանավարտների օրհնության առիթով 9
- Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ** խոսքը Գեորգյան
հոգեւոր ճեմարանի նոր ուսումնական տարվա բացման առիթով 12
- Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ** օրհնության
խոսքը Ռուսաստանի եւ Նոր Նախիջևեվանի հայոց թեմի 300-ամյակին նվիրված
գիտաժողովի մասնակիցներին 14
- Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ** խոսքը Գարեգին
Ա. Հովսեփյան Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսի վավերագրերի եւ արխիվային
նյութերի ժողովածուների շնորհանդեսի առիթով 16
- Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ** խոսքը
«Վարպետաց դպրոց» հայորդյաց տան բացման առիթով 19
- Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ** օրհնության
խոսքը Եկմայան պատարագի եւ Ժամագրքի վերահրատարակությունների
շնորհանդեսի առիթով 22

ՔԱՐՈՋԽՕՍԱԿԱՆ

- Տ. ՏԱԹԵՒ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՀԱԿՈԲՅԱՆԻ** քարոզը՝ խոսված Ս. Էջմիածնի Մայր
Տաճարում Խաչվերացի տոնի առիթով 24
- Տ. ԱՐՇԱԿ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԽԱՂԱՏՐԵԱՆԻ** քարոզը՝ խօսուած Երուսաղեմի Սրբոց
Յակոբեանց Մայր Տաճարում Խաչվերացի տոնի առիթով 28

ՊԱՏՄԱԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

- ՏԻԳՐԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ** - Միջնադարյան հուշարձանների ուսումնասիրությունը
Խաչենի իշխանության տարածքում..... 32

ԼԻԱՆԱ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ, ԿԱՐԵՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ - Նոր Զուղայում գրված նորահայտ Ավետարանը	47
ՎԱՐԴԻԹԵՐ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ - Հայ Եկեղեցու Վրաստանի եւ Իմերեթի թեմի կենտրոնական իշխանության ձեռավորման գործընթացը ԺԹ. դարի 30-90-ական թվականներին	59
ՍԻՐԱՆՈՒՅՇ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ - «Մոքոս» հայ եկեղեցական վեպը	70

ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ

ԴԻԱՆՆԱ ՄԻՐԻՋԱՆՅԱՆ - Արագածոտն գավառի միջնադարյան հնձանները.....	86
ԷԴՈՒԱՐԴ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ - Ղարաբաղի հայ մեղիքները Վրաստանում՝ ըստ Կովկասի հնագրագիտական հանձնաժողովի վավերագրերի.....	94
ԳԵՎՈՐԳ ԿԵՍՈՅԱՆ, ԵՎԳԻՆԵ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ - Զալալօղլու դպրոցի գործունեությունը հիմնադրումից մինչեւ Առաջին աշխարհամարտ	103
ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՕՀԱՆՅԱՆ - Հնագիտական նորահայտ առարկաներ հին Արտաշատից	112

ԳՐԱՆՕՍՈՒԹԻՒՆ. ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՕԼՅԱ ՆՈՒՐԻՋԱՆՅԱՆ - Կոմիտասը եւ հայ միջնադարյան երաժշտական մշակույթը	119
ԴԱՎԻԹ ՂԱԶԱՐՅԱՆ - Կարիկ եւ Վարվառա Պասմաճյանների ժապավենաձեւ հմայիլների մասնավոր հավաքածուն	124